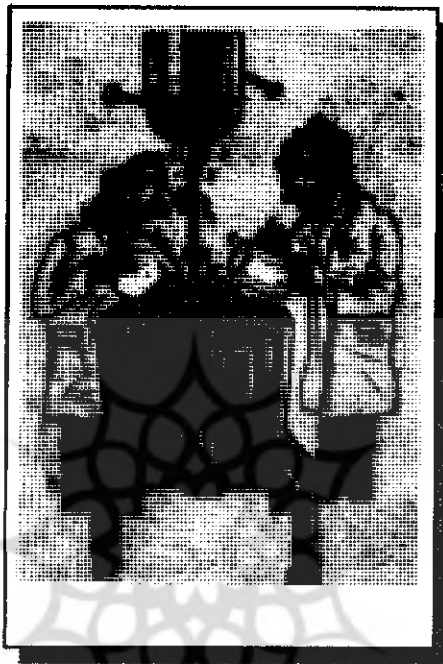

صنایع غذایی ایران؛

از مشکلات تولید تا موانع صادراتی

درخشان که در زمان نیکلای دوم امپراتور روسیه در خانواده رومانفها سرآشپز بوده و به دلیل داشتن مهارت در تهیه و طبخ غذا به دریافت مدال طلا نیز نایل شده بود پس از وقوع انقلاب سوسیالیستی در آن کشور، همانند دیگر اتباع ایران به وطن بازگشت و بین سالهای ۱۳۰۹ و ۱۳۱۰ اولین کارخانه کنسروسازی را دایر کرد ولی چون سروته قوطی‌هایی را که در ایران ساخته می‌شد دستی لحیم می‌کردند و درزگیری آن به طور صحیح امکان‌پذیر نبود، وی در همان سال اول با تحمل خسارت از ادامه کنسروسازی دست کشید. بعد از وی اشخاص مختلفی بدون اطلاع از یکدیگر و مستقلاً درصدد تاسیس کارگاه کنسروسازی در شهرهای تهران - همدان - مشهد و آذرشهر برآمدند. در این میان، شخصی به نام اسحاق که او نیز از ایرانیان بازگشته از شوروی بود در محل فعلی دخانیات مبادرت به کشت گوجه فرنگی و تهیه رب گوجه فرنگی و کنسرو گوشتی - مربا و حتی شیر تغلیظ شده، کرد. در سال ۱۳۱۰ شخصی موسوم به «دانش بزرگ نیا» در مشهد نخستین کارخانه کمپوت‌سازی را دایر کرد. و دو سال بعد یعنی در سال ۱۳۱۲ «آندره اوهانیان» نیز در همدان یک واحد کنسروسازی را راه‌اندازی کرد. بعد از این دو، چند نفر دیگر به فعالیت در صنعت کنسروسازی رو آوردند و بدین ترتیب صنعت کنسروسازی به عنوان یکی از رشته‌های صنعتی در کشور ما متولد شد.

آمار نشان می‌دهد صنعت کنسروسازی تا سال ۱۳۳۷ رشد قابل توجهی نداشته است. این رشد در سال‌های بعد کمی سریع شد اما از سال ۱۳۵۲ در این صنعت جهشی به وجود آمد.

یافته است که ۳۰ تا ۴۰ درصد غذای روزانه مردم در کشورهای پیشرفته را انواع کنسروها تأمین می‌کند.

صنعت کنسروسازی در کشور ما از سال ۱۳۰۷ پایه‌گذاری شد. اول بار، شخصی به نام اسلامی در همین سال اولین کارخانه قوطی‌سازی را در تهران دایر کرد. و در سال ۱۳۰۹ نیز کارخانه مشابهی از سوی فردی به نام مسعودی تأسیس شد.

هدف این کارخانه‌ها ساخت قوطی‌های سوهان - شیرینی و آجیل بود و چون ساخت قوطی کنسرو و نیز امکان پذیر شد، مقداری قوطی ساخته شد و در اختیار تولیدکنندگان کنسرو قرار گرفت.

حدود دو سال پس از آغاز تولید قوطی به شکل ابتدایی در ایران شخصی به نام محمد

محوریت برنامه دوم توسعه جمهوری اسلامی ایران بر کشاورزی استوار شده بود. در همین برنامه، در بخش توسعه صادرات فرآورده‌های غیر نفتی، سهم عمده‌ای را برای افزایش میزان صادرات مواد غذایی و انواع محصولات کشاورزی تخصیص داده‌اند.

رسیدن به این اهداف منوط به اجرای برنامه‌های متعددی بوده است. نخست می‌باید در افزایش تولید انواع محصولات کشاورزی موفق می‌شدیم که نشدیم. سپس می‌باید به نوسازی، توسعه و تجهیز صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی و دامداری اقدام می‌کردیم که در این زمینه هم به توفیق درخور تأملی نائل نشدیم.

صنایع تبدیلی ما اکنون در شرایطی است که نمی‌تواند نقش خود را در ایجاد ارزش افزوده‌ای که از تبدیل یک ماده غذایی یا یک محصول کشاورزی عاید می‌شود، ایفا کند، و این در حالی است که مثلاً می‌توان با فرآوری گوشت ۵۰۰ فرآورده متنوع تولید کرد (کاری که آلمانی‌ها می‌کنند)، و یا با تبدیل یک کیلو پنبه به محصولات آماده به ۴۰ و حتی ۵۰ دلار ارزش افزوده دست یافت.

در این گزارش تحلیلی می‌کوشیم وضعیت صنایع تبدیلی غذایی کشورمان را مورد ارزیابی قرار دهیم.

●●●

صنعت کنسروسازی که زیربنای صنایع غذایی مدرن کنونی را تشکیل می‌دهد در آغاز قرن نوزدهم و در جریان جنگ‌های ناپلئون بناپارت پایه‌گذاری شد. ابتدا فرانسویان و سپس آمریکاییها (در جریان جنگهای داخلی) و به موازات آنها انگلیسی‌ها برای تأمین غذای نظامیان در جبهه‌ها روش‌های ابتدایی کنسروکردن غذا را ابداع کردند اما همان روش‌های ابتدایی اکنون چنان گسترشی

تعاونی صنایع کنسرو به شرح زیر است:

تولیدات کل صنایع کنسرو

در سال ۱۳۷۶

کنسرو گوشت و غیر گوشت	۱۲۱۹۰۹	تن
رب گوجه فرنگی	۲۴۳۲۳۱	تن
آب میوه	۸۶۰۶۱	تن
انواع سس	۲۷۲۲۲	تن
خیارشور	۴۳۷۰۱	تن
مربا	۴۷۳۳۰	تن

**حجم سرمایه ثابت
صنایع غذایی کشور
معادل ۵ هزار و ۴۱۸
میلیارد ریال، و حجم
سرمایه در گردش
آنها معادل ۲ هزار و
۱۳ میلیارد ریال است.**

«جیرفت» از جمله آنها است.

بررسی وضعیت صنایع غذایی

در حال حاضر مجموعاً ۵۲۰۰ واحد صنایع غذایی با حجم سرمایه در گردش معادل ۲ هزار و ۶۳ میلیارد ریال، و سرمایه ثابتی معادل ۵ هزار و

صنعت کنسرو و کمپوت پس از انقلاب نیز به سرعت گسترش یافت، به نحوی که اکنون بیش از یکصد و هفتاد واحد صنعتی بزرگ و دهها واحد متوسط و کوچک در این زمینه فعال است و

شرکتهای تولیدی مهram

- بیژن و بهروز از بزرگترین شرکتهای تولید کننده کنسرو و کمپوت و دیگر مواد غذایی محسوب می شوند و برخی از این شرکتهای در بورس اوراق بهادار تهران نیز پذیرفته شده اند.

برآورد میزان تفکیکی تولید کنسرو و کمپوت هر یک از کارخانجات با توجه به این که بسیاری از آنها متناسب با ظرفیت اسمی تولید ندارند و حتی تولید برخی از این کارخانجات به ۴۰ تا ۵۰ درصد ظرفیت اسمی آنها می رسد دشوار است ولی کل تولیدات این واحدها براساس برآورد

مطابق آمار تا سال ۱۳۳۴ هر بیست نفر ایرانی در سال فقط یک قوطی کنسرو یا کمپوت مصرف می کرد. در سال ۱۳۵۰ با این که تولید بالا رفته بود، مع هذا هر سه نفر ایرانی در سال یک قوطی کنسرو مصرف می کردند.

در سال ۱۳۵۵ مصرف سرانه سالیانه به طور متوسط ۴ قوطی کنسرو یا کمپوت بوده، در حالی که در همین زمان مصرف سرانه سالیانه در اروپا و امریکا بالاتر از ۲۰۰ قوطی کنسرو گزارش شده است.

آمار مصرف سرانه در ایران پس از انقلاب به ده قوطی کنسرو و کمپوت در سال افزایش یافته است.

شروع دوران جدید

گرچه صنعت کنسروسازی در ایران تا سال ۱۳۴۰ تا حدودی پدیده ای شناخته شده بود ولی چون تولید قوطی به شیوه مدرن و متداول در جهان رواج نداشت زمینه مناسب برای گسترش این صنعت فراهم نبود ولی از دهه ۱۳۴۰ با تاسیس صنایع قوطی سازی تحولی عمده در صنعت کنسروسازی به وجود آمد و ابتدا شرکت صنایع بسته بندی ایران با راه اندازی یک خط تولید کاملاً اتوماتیک نخستین گام را برای گسترش این صنعت برداشت و سپس کارخانه های مشابهی در مشهد تاسیس شد و به تدریج میزان تولید قوطی در کارخانجات داخلی با رعایت استاندارد در دهه ۱۳۶۰ به یکصد و پنجاه میلیون قوطی رسید.

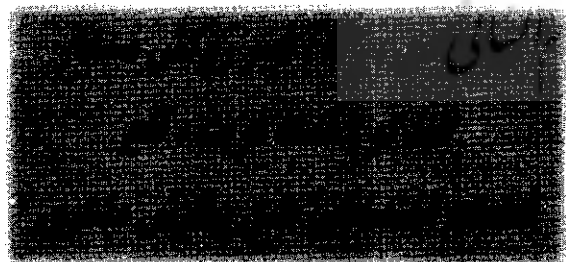
برگردیم به تولید کنسرو که موضوع اصلی این گزارش است: تولید کنسرو در کشور از سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۴۸ مرتباً افزایش یافت. در سال ۱۳۴۶ شرکت آتا که یک خط مدرن تولید رب گوجه فرنگی را راه اندازی کرد و همزمان شرکت دشت مرغاب تاسیس شد. این شرکت در سال ۱۳۵۷ محصول رب گوجه فرنگی و بقیه تولیدات خود را به صورت کنسرو و کمپوت عرضه کرد. همین شرکت سپس در ارومیه و گرگان نیز فعال شد و کارخانجات آن اینک یکی از بزرگترین کارخانه های غذایی خاورمیانه محسوب می شود. پس از کارخانجات آتا و یک و یک کارخانجات مدرن دیگری نیز تاسیس شدند که «چین چین» و

ایران الکترونیک

IRAN ELECTRONIC

وارد کننده و توزیع کننده قطعات الکترونیک

بازرگانی امیری

تهران، خیابان مطهری، بعد از خیابان هفتح، خیابان مهر داد، شماره ۱۰

تلفن: ۸۸۲۹۵۱۳، ۸۸۳۱۹۸۱

فاکس: ۸۳۷۶۳۴، ۸۸۳۱۹۸۱

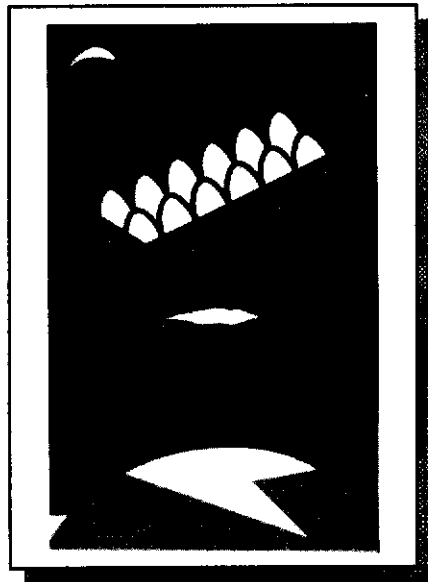
۴۱۸ میلیارد ریال در کشور فعال هستند و حدود ۱۵۲ هزار نفر در این بخش اشتغال دارند.

طی برنامه اول و دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۷۶-۶۸) بیشتر از ۱۱ هزار پروانه بهره‌برداری جدید با امکان ایجاد اشتغال ۲۸۰ هزار نفر در رشته‌های مختلف صنعتی صادر شد که نزدیک به ۲۰ درصد آنها (حدود ۲۲۰۰ پروانه صادره) با اشتغال زایی حدود ۷۰ هزار نفر اختصاص به صنایع غذایی داشته است.

در حال حاضر ۲۵۵۵ طرح صنعتی در بخش صنایع غذایی در نقاط مختلف کشور در دست اجرا است که از این تعداد ۵۷۵ طرح مربوط به استان خراسان است.

همچنین براساس آمار کارگاههای بزرگ صنعتی بانک مرکزی - سهم ارزش افزوده صنایع غذایی در کل ارزش افزوده بخش صنعت حدود ۱۵ درصد است.

در طول سالهای ۷۶-۱۳۶۸ ظرفیت کارخانجات قند و شکر از ۶۰۰ هزارتن به یک میلیون تن - آرد از ۴/۵ میلیون تن به ۵۱ میلیون تن - روغن نباتی از ۶۰۰ هزارتن به یک میلیون و ۲۵۰ هزار تن - شیر از ۴۵۰ هزارتن به یک میلیون تن - و پنیر ۴ هزار تن به پانزده هزارتن افزایش یافته است.

علیرغم این افزایش تولیدها، جدول شماره یک نشان می‌دهد که طی سال ۱۳۷۶ در ۸ رشته از صنایع غذایی (روغن نباتی - قند و شکر - آرد - رب گوجه‌فرنگی - شیر - کنسانتره آب میوه - ماکارونی و آب میوه) فقط از ۴۲ تا ۹۰ درصد ظرفیت اسمی آنها بهره‌برداری شده است و به عبارت دیگر در سال گذشته حداقل ده و حداکثر ۵۸ درصد ظرفیت اسمی این صنایع بلااستفاده بوده است.

این عدم استفاده از ظرفیت تولید درحالی

است که روغن نباتی - قند و شکر در فهرست کالاهای اساسی قرار دارند و کمبود این دو نوع کالا موجب افزایش شدید قیمت آنها می‌شود.

علاوه براین چون روغن نباتی و قند و شکر در اغلب فرآورده‌های

صنایع غذایی به عنوان ماده اولیه مصرف می‌شود و هنوز دارای وضعیت سهمیه‌بندی است کمبود و نوسان قیمت آنها می‌تواند برتولید و قیمت دیگر فرآورده‌های غذایی نیز تاثیرگذار باشد.

کیفیت تولید

بررسی وضعیت صنایع غذایی از نظر کیفیت نشان می‌دهد در راستای اشاعه فرهنگ بهره‌وری و اصلاح و بهینه‌سازی خطوط تولید - برخی از کارخانجات غذایی اقدام به اجرای سیستم‌های تضمین کیفیت کرده‌اند و موفق به کسب شرایط احراز دریافت گواهینامه‌های «ایزو» شده‌اند.

صادرات

صنایع غذایی کشور به دلایل بسیار، از جمله کیفیت و توجه به استانداردهای بین‌المللی در سالهای اخیر ارزآوری قابل ملاحظه‌ای داشته‌اند. طبق برآوردهای انجام شده ارزش صادرات صنایع غذایی در سالهای ۷۴-۷۵-۷۶ به ترتیب ۱۳/۱۳ - ۲۰/۷ و ۲۱/۴ میلیون دلار بوده است و پیش‌بینی می‌شود ارزش صادرات صنایع غذایی در سال جاری به رقم ۳۲۴ میلیون دلار برسد. بررسی این ارقام نشان می‌دهد میزان صادرات صنایع غذایی در سال ۱۳۷۶ حدود ۶۸ درصد نسبت به سال ۱۳۷۴ رشد داشته ولی صادرات سال ۷۶ نسبت به سال قبل آن یعنی ۱۳۷۵ فقط از حدود ۶ درصد رشد برخوردار بوده است.

چنانچه میزان صادرات پیش‌بینی شده در سال ۱۳۷۷ تحقق یابد و ارزش صادرات صنایع غذایی از ۲۱۴ میلیون دلار به ۳۲۴ میلیون دلار برسد رشد آن حدود پنجاه درصد خواهد بود. (جدول‌های شماره دو و سه)

در میان اقلام صادراتی مواد غذایی، صادرات بیسکویت - شیرینی و شکلات از موفقیت بیشتری برخوردار بوده است.

بنابه اظهارنظر دبیر انجمن صنفی بیسکویت - شیرینی و شکلات طی سال ۱۳۷۶ حدود ۷۰ میلیون دلار بیسکویت - شیرینی و شکلات به کشورهای مختلف، به ویژه بازار ۲۳۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه صادر شده و انتظار

جدول شماره ۱: تولیدات محصولات عمده صنایع غذایی در سال گذشته

نام محصول	واحد	ظرفیت اسمی	میزان تولید ۱۳۷۶	درصد بهره‌برداری
روغن نباتی	تن	۱۲۵۰۰۰۰	۸۰۳۷۴۷	۶۴/۲
قند و شکر	تن	۱۰۵۰۰۰۰	۶۳۸۱۸۷	۶۰/۷
آرد	تن	۱۰۰۰۰۰۰۰	۹۰۰۰۰۰۰	۹۰
رب گوجه فرنگی	تن	۳۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۶۰
شیر	تن	۱۰۰۰۰۰۰	۶۲۴۷۳۳	۶۲
کنسانتره آب میوه	تن	۸۵۰۰۰	۵۰۰۰۰	۵۹
ماکارونی	تن	۳۵۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۴۳
آب میوه	تن	۱۲۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۴۲

جدول شماره ۲: صادرات محصولات غذایی

نام محصول	میزان صادرات سال ۱۳۷۶ (تن)	ارزش صادرات سال ۱۳۷۶ (م. دلار)	ارزش صادرات واحد تولید FOB (م. دلار)	پیش بینی صادرات ۱۳۷۷ (م. دلار)
رب گوجه فرنگی	۵۵۴۴۴	۲۷/۸	۴۵۰	۴۰
ماکارونی	۸۷۸۰۷	۴۴/۲	۵۰۰	۷۵
شیرینی و شکلات	۶۲۹۲۸	۶۹	۱۱۰۰	۹۰
آب میوه و کنسانتره	۲۲۸۷۳	۲۴	۸۳۰	۳۰
نوشابه و آب میوه	۳۱۹۴	۰/۷	۵۰۰	۳
کلاب	۱۷۴۷	۱/۷	۱۰۰۰	۴
کمپوت و کنسرو	۱۸۱۲	۱/۴	۱۰۰	۵
سرکه و انواع ترشی	۳۳۱۸	۲/۴	۵۵۰	۵
روغن نباتی	۱۳۶۶۵	۱۲/۹	۹۵۰	۱۰
سایر مواد غذایی	۳۱۰۵۴	۲۹/۹	-	۵۷
جمع	۲۸۳۸۴۲	۲۱۴/۰	-	۳۲۴/۰

جدول شماره ۳: صادرات صنایع غذایی در طی سه سال گذشته

سال	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	پیش بینی ۷۷
ارزش صادرات (م. دلار)	۱۲۷/۱۳	۲۰۲/۷	۲۱۴/۰	۳۲۴/۰

به صورت انبوه کمک به

اجرای طرحهای توسعه

کارخانجات فعال در زمینه

صادرات

۷- تامین مواد اولیه سهمیه

بسندي شده مانند روغن و

شکر

۸- کمک به بررسی مشکل

بسته بندی

ویژگیهای صنایع غذایی

و مشکلات آن صنایع غذایی

کشور دارای ویژگیهایی است

که عبارتند: ۱- ارز آوری

دارد. ۲- اشتغال زا

است. ۳- ارزش افزوده بالا دارد.

۴- تولیدکننده نیازهای اساسی و مایحتاج عمومی است.

هر یک از این ویژگیها خود دلیلی است بر

ضرورت تقویت این صنایع، بخصوص صنایع تبدیلی کشاورزی.

ایران از دیرباز از کشورهای صادر کننده

فرآوردههای کشاورزی و دامی بوده و با توجه به

این که کشور ما دارای شرایط آب و هوایی مساعد

است می تواند به صورت مرکز تولید و توزیع مواد غذایی در منطقه درآید، خراسان از مناطقی است

که از این شرایط آب و هوایی و وسعت لازم جهت تولید فرآوردههای کشاورزی و دامی و صنایع

تبدیلی برخوردار است و به همین جهت اکنون ۶۰ درصد تولید صنایع کنسروی، ۴۰ درصد تولید قند و شکر و ده درصد تولید پنیر کشور به این استان اختصاص دارد.

البته دیگر استانها نیز از چنین شرایط مساعدی کم و بیش برخوردارند و به طور کلی در اغلب نقاط کشور امکانات بالقوه ای وجود دارد که بهره برداری از آنها برنامه ریزی جدی و اجرای سیاست های جامعی را می طلبد.

اینک مشکلات و موانع تولید در صنایع غذایی کشور را اجمالاً بررسی می کنیم:

۱- نقدینگی

یکی از بزرگترین مشکلات تولید کنندگان به ویژه در صنایع غذایی حجم کلان سرمایه مورد نیاز است، زیرا مواد اولیه این صنعت محصولات فصلی است و در زمان خاص و کوتاهی باید تمامی مقدار مورد نیاز از کشاورزان که تمایلی به فروش نسیه و قسطی ندارند نقدی خریداری شود و به همین جهت چرخش سرمایه در این صنعت به زمان طولانی نیاز دارد.

به طور مثال گوجه فرنگی در یک دوره زمانی ۶۰ روزه قابل تهیه است و اگر برای تهیه هر کیلو رب به ۵ کیلو گوجه فرنگی به قیمت حداقل سیصد ریال نیاز باشد و بهای هر قوطی خالی نیز تقریباً ۱۱۰۰ ریال باشد، بدون محاسبه سایر هزینه ها (مانند دستمزد) برای تهیه یک هزارتن رب گوجه فرنگی ۲۶۰۰ میلیون ریال نقدینگی مورد نیاز است. بازگشت این سرمایه گاه تا یک سال، یعنی تا زمانی که کل تولید به فروش رسد، طول می کشد.

۲- تجهیزات

اکنون بیش از ۵۲۰۰ واحد صنایع غذایی پروانه بهره برداری دریافت کرده اند. در این واحدها از قدیمی ترین ماشین ها گرفته تا جدیدترین آنها مشاهده می شود.

در بسیاری از این واحدها که ماشین آلات قدیمی و حتی نیمه خودکار دارند نه تنها بازدهی مطلوب نیست بلکه همواره هزینه تعمیرات بالایی نیز تحمیل می شوند. خرید ماشین آلات جدید نیز با نرخ گران ارز برای بسیاری از این واحدها

می رود رقم صادرات این فرآورده های غذایی در سالهای آتی به ۲۰۰ میلیون دلار افزایش یابد. دولت در جهت حمایت از کالاهای صنعتی، صادراتی اقدامات زیر را از طریق وزارت صنایع دنبال می کند:

۱- تخصیص پنجاه درصد ارز حاصل از صادرات به صادرکنندگان

۲- پیگیری مشکلات صدور کالاهای تولیدی و صنعتی در ادارات و ارگانهای ذیربط

۳- کمک به قیمت گذاری کالاهای صادراتی

۴- جلوگیری از ورود مواد اولیه مشابه که در ایران تولید می شود.

۵- تشویق صادرکنندگان به تامین مواد اولیه

دشوار و حتی غیرممکن به نظر می‌رسد.

۳- مواد اولیه

آسیب پذیر بودن محصولات کشاورزی و دامی که مواد اولیه صنایع غذایی را تشکیل می‌دهند از تفاوت‌های عمده این واحدهای تولیدی با سایر صنایع محسوب می‌شود. عدم اطمینان تولید کننده برای تامین مواد اولیه نیز از جمله نگرانی‌های مدیران این صنعت است. مضافاً اینکه سیاست مدونی در زمینه نوع و میزان کاشت محصولات کشاورزی وجود ندارد و به همین دلیل در یک دوره کشت چند برابر نیاز، محصول کاشته می‌شود و قیمت آن در آن سال چنان کاهش می‌یابد که کشاورزان به دلیل زیان دیدن، سال بعد میزان کاشت را کاهش می‌دهند و این بار در اثر کاهش تولید، قیمت مواد اولیه به قدری بالا می‌رود که صنایع غذایی تمایلی به خرید و تبدیل آن ندارند.

۴- مدیریت

در واحدهای صنعتی به طور اعم و در صنایع غذایی به طور اخص برای ساماندهی عوامل تولید نیاز به مدیران آگاه، کارآفرین و خلاق ضرورتی حیاتی است، زیرا اینان باید با طراحی راهکارهای مناسب، کاهش ضایعات، بالابردن بهره‌وری، کاستن قیمت تمام شده، افزایش توان تولید، عرضه محصولات جدید و ارزش افزوده بیشتر را امکان‌پذیر سازند ولی با توجه به جوان بودن صنعت غذایی در کشور مشکلاتی در این زمینه در برخی از واحدها وجود دارد.

۵- نیروی انسانی

در شرایط کنونی استفاده از نیروی آموزش دیده، باسواد و مجرب در صنایع غذایی جدی گرفته نمی‌شود و واحدهایی که از نظر ظرفیت و تنوع محصولات محدود هستند به استخدام کارگران محلی و موقت بیشتر تمایل دارند. اکثر این کارگران فاقد آگاهی لازم در زمینه کار خود هستند و حضور آنان در تعدادی از این صنایع علاوه بر کاهش بازدهی، موجب ایجاد فضای آلوده و نامناسب برای تولید مواد غذایی می‌شود.

۶- بسته بندی

آن چه مصرف کننده را به انتخاب کالا در

فروشگاه ترغیب می‌کند علاوه بر شهرت و سابقه، شکل ظاهری کالا، یعنی بسته‌بندی است.

مشکلات کنونی بسته‌بندی در صنایع غذایی در این زمینه ظرف - برچسب و کارتن قابل بررسی است. گرچه صنعت بسته‌بندی در ایران طی سالهای اخیر پیشرفت‌هایی کرده، اما به دلیل عدم سرمایه‌گذاری در آن هنوز با شرایط لازم برای حضور در بازارهای جهانی فاصله دارد. از سوی دیگر تولیدات داخلی ظروف مورد نیاز که بیشتر از جنس شیشه و قوطی فلزی است قابلیت استاندارد را ندارد و این موضوع از مشکلات آزاردهنده‌ای است که تولیدکنندگان مواد غذایی با آن درگیرند.

۷- مقررات

تدوین و تصویب مقررات و آیین‌نامه می‌باید به رونق تولید کمک کند، اما به دلیل عدم آشنایی برخی از مراکز تصمیم‌گیری، در بعضی مواقع مقررات و آیین‌نامه‌ها موانع تازه‌ای را در مقابل صنایع غذایی کشور قرار می‌دهد.

ضمناً ضوابط و مقررات در برخی دستگاههای اداری ذیربط متفاوت و متضاد است به عنوان مثال، میزان غلظت رب گوجه‌فرنگی صادراتی از نظر گمرک و از نظر اداره بهداشت تفاوت دارد و موسسه استاندارد نیز حرفی دیگر می‌زند.

۸- عدم ثبات مقررات

از دیگر مشکلات و موانع صنعت غذا این است که مقررات و ضوابط اجرایی در زمینه‌های مختلف به ویژه مسایل ارزی بی‌ثبات است و صدور بخشنامه‌های متعدد و گاه مغایر یکدیگر برنامه‌ریزی در صنایع غذایی را مشکل و در بعضی موارد غیر ممکن می‌سازد.

علاوه بر عدم ثبات مقررات این واحدها گاه با عطف به ماسبق شدن برخی مقررات نیز مواجهند، کمالینکه در سال ۱۳۷۴ همزمان با اعلام سیاست‌های جدید ارزی، دولت صنایع را مکلف کرد بهای ماشین آلات خریداری شده را که ارزش ریالی آن نیز قبلاً به بانکها پرداخت شده بود براساس قیمت جدید ارز، یعنی ۱۷۵ تومان بپردازند.

مشکلات صادرات

برای شناخت مشکلات - تدوین راهکار -

نظارت و بررسی و اجرای مقررات مربوط به صادرات کالاهای غیرنفتی طی سالهای اخیر کوشش‌هایی از سوی سازمانها و ارگانهای دولتی و یا از طرف شرکتهای و موسسات تولیدی و صنعتی اعم از دولتی و یا خصوصی انجام شده است. کارشناسان می‌گویند: افزایش صادرات به تغییر نگرش پایه‌ای نیازمند است زیرا در حالی که در اغلب بازارهای جهانی «تفکر حق با مشتری است» حاکمیت دارد، در کشور ما به دلیل بالابودن سطح تقاضا، شعار «حق با عرضه کننده است» جا افتاده و برخی از تولیدکنندگان و یا مجریان تصور می‌کنند با چنین شیوه‌ای می‌توان در بازارهای جهانی نیز حضور یافت!

از سوی دیگر اکنون در نظام اقتصادی جهان - صادرات اهمیت ویژه‌ای یافته و هرکشوری که بتواند درآمد صادراتی خود را افزایش دهد و سهمی بیشتر در تجارت جهانی به دست آورده از درآمد ملی بیشتری برخوردار می‌گردد، و برای دستیابی به چنین شرایطی می‌کوشند تا:

- تولید را افزایش دهند.

- از ضایعات بکاهند.

- کیفیت را بالا ببرند.

- با مواد افزودنی مجاز به کیفیت تنوع بخشند.

- هزینه تولید را کاهش دهند.

- به بازار صادراتی مطمئن دست یابند.

- از تولیدات مواد اساسی مانند: غلات، حبوبات، گوشت، روغن، قند و شکر و نظایر آنها حمایت کنند.

- تولید ترکیبی کالاهای مختلف در کشور را بر پایه مزیت نسبی گسترش دهند.

- به تکنولوژی برتر دست یابند و تحقیق و توسعه در صنعت غذایی را تداوم دهند.

صنایع غذایی کشور ما درجهان با رقبایی به رقابت بپردازند که مبنای کار خود را بر اصول فوق‌الذکر پایه‌گذاری کرده‌اند.

حال، صنایع غذایی ما از کدام امکانات و پشتوانه‌هایی برخوردارند تا بتوانند اصول بالا را به اجرا بگذارند، سئوالی است که پاسخ دادن به آن را باید برعهده سازمان‌های متولی حمایت از صنایع غذایی و مسئول برای فراهم آوردن زمینه مساعد در راستای افزایش صادرات غیرنفتی، گذاشت.

